

NHÌN NGƯỜI

Có một giai thoại về đại học Stanford, “Một câu chuyện thật thú vị”, nội dung như sau:

Một phụ nữ trong bộ trang phục áo bằng vải lanh kẻ sọc và chồng mình trong bộ com-lê giản dị đã mòn xơ cả chỉ, xuống ga tàu ở thành phố Boston và rụt rè bước đi không hẹn trước tới văn phòng ở phía ngoài của đại học Harvard. Trong chốc lát cô thư ký có thể nói rằng những người ở nông thôn lạc hậu về văn hóa như thế không có việc gì phải bước chân vào đại học Harvard thậm chí còn không xứng đáng được vào đại học Cambridge.

Cô thư ký mặt mày cau có. Người đàn ông nói nhẹ nhàng:

- *Chúng tôi muốn gặp thầy hiệu trưởng*

Cô thư ký gất gông lên:

- *Ông ấy bận rộn cả ngày.*

Người phụ nữ trả lời.

- *Chúng tôi sẽ đợi.*

Suốt nhiều giờ trôi qua, cô thư ký không thèm để ý đến họ, trong lòng hy vọng rằng hai người rốt cuộc sẽ nản lòng mà bỏ đi.

Nhưng hai người vẫn không đi. Và cô thư ký đã nản lòng, và cuối cùng quyết định phải quấy rầy vị hiệu trưởng, mặc dù đó là công việc thường ngày mà cô luôn luôn thấy ân hận mỗi khi làm. Cô nói với vị hiệu trưởng:

- *Có thể nếu họ gặp được thầy ít phút họ sẽ đi ngay.*

Vị hiệu trưởng thờ dãi bực tức, rồi gật đầu. Ai đó có vai trò quan trọng như ông ta thì rõ ràng là không có thời gian để tiếp họ, thế nhưng ông ghét cay ghét đắng chiếc áo vải lanh sọc và bộ com-lê đã sờn chỉ cũ phủ đầy bữa bãi căn phòng ở phía ngoài của ông ta.

Vị hiệu trưởng với gương mặt lạnh lùng đầy vẻ nghiêm nghị đi khệnh khạng về phía cặp vợ chồng. Người phụ nữ nói với vị hiệu trưởng:

- *Chúng tôi có một đứa con trai đã từng theo học ở trường đại học Harvard một năm. Nó thực sự yêu mến ngôi trường này. Nó cảm thấy hạnh phúc khi học ở đây. Thế nhưng, cách đây một năm, nó đột nhiên bị giết chết. Và vợ chồng tôi rất muốn xây dựng một tấm bia để tưởng nhớ con trai mình ở một nơi nào đó trong khuôn viên trường.*

Vị hiệu trưởng không động đậy, ông đã bị sốc. Ông nói một cách thô lỗ cộc cằn:
- *Thưa bà, chúng tôi không thể dựng tượng cho mỗi người đã từng theo học ở Harvard rồi sau đó bị chết. Nếu chúng tôi làm như vậy thì ngôi trường này sẽ trông giống như một nghĩa trang !*

Người phụ nữ nhanh chóng giải thích:

- *Ồ, không phải như vậy. Chúng tôi không có ý định xây dựng một bức tượng. Chúng tôi nghĩ sẽ xây một tòa nhà cho nhà trường.*

Vị hiệu trưởng tròn tròn con mắt. Ông liếc nhìn chiếc áo vải lanh sọc và bộ com-lê đã sờn chỉ rồi thốt lên:

- *Một tòa nhà ! Ông bà có tưởng tượng được một tòa nhà trị giá bao nhiêu không ? Chúng tôi phải đầu tư hơn 7 triệu rưỡi đô la cho xưởng thiết bị vật lý ở Harvard.*

Người phụ nữ im lặng một lát. Vị hiệu trưởng có vẻ hài lòng. Bây giờ thì ông có thể rời khỏi họ. Người phụ nữ quay lại phía chồng và nói nhỏ:

- *Bắt đầu xây một trường đại học tất cả chỉ tốn ngần ấy thôi sao ? Tại sao chúng ta không xây một trường đại học riêng ?*

Người chồng gật đầu đồng ý.

Khuôn mặt của vị hiệu trưởng thụt ra đầy bối rối và lúng túng. Và ông bà Leland Stanford đã bỏ đi, đến thành phố Palo Alto, bang California, nơi đó họ lập nên trường đại học mang tên mình, một đài tưởng niệm để tưởng nhớ đứa con của mình mà trường Harvard không còn quan tâm đến nữa.

“Bạn có thể dễ dàng đánh giá tư cách của những người khác thông qua cách mà họ đối xử với những người không thể làm gì **vì họ** và **cho họ**” (Malcolm Forbes).

👉 CHIA SẺ MỘT CHÚT SUY TƯ NHÌN NGƯỜI *Vẻ hào nhoáng bề ngoài*

Ngày nay, người ta thích chạy theo vẻ hào nhoáng bề ngoài. Nhiều người đua nhau phô trương sự giàu có của mình. Vì sự giàu có thường mang lại cho người ta danh giá và lời ca tụng.

Nhưng, “*không phải mọi thứ lấp lánh đều là kim cương*”. Nhiều kẻ giàu có đã sống một cuộc đời vô nghĩa. Có câu: “Người ta ca tụng trước tài năng, nhưng người ta cúi phục trước lòng nhân”.

Nhiều kẻ sống chỉ biết đi tìm sự giàu có, nên những ai có thể giúp họ vững bước trên con đường giàu có, thì họ mới cần quan hệ, ngoài ra, họ chẳng quan tâm đến ai. Thật không sai khi Malcolm Forbes kết luận: “*Bạn có thể dễ dàng đánh giá tư cách của những người khác thông qua cách mà họ đối xử với những người không thể làm gì vì họ và cho họ*”.

“*Vì họ*” và “*cho họ*” là thứ “*ích kỷ thời đại*”. Là cội nguồn của sự thoái hóa đạo đức con người. Nó làm cho con người lạnh lùng trước những kẻ thiếu thốn, và ngoảnh mặt trước những kẻ khốn cùng. Vì họ nghĩ rằng: những người “thiếu thốn và khốn cùng” kia làm cản trở bước tiến của họ, thậm chí có thể làm cho họ bị thiệt hại và nghèo đi, khi họ phải đưa bàn tay cứu giúp.

Và, cứ như thế, tháng năm nối tiếp, họ lo củng cố sự hào nhoáng bề ngoài của họ, còn tâm hồn của họ thì ngày càng trống rỗng !

LA FONTAINE để lại câu nói đáng ta suy ngẫm: “*Danh giá phần đông chỉ là bọn hề ở hí trường. Cái bề ngoài của nó chỉ lèo được kẻ ngây ngô thôi*” (*Les grands pour la plupart sont masques de théâtre. Leur apparence impose au vulgaire idolâtre*).

Điều cao quý bên trong

Cái gì ở trong thăm sâu tâm hồn thì khó thấy, nhưng đó lại là điều cao quý và bền vững với thời gian. Đó là ***vẻ đẹp tâm hồn***, mà chỉ có những ai sở hữu một tâm hồn cao đẹp mới “nhìn thấy” và “hiểu được”. Người ta thường dùng “ngôn ngữ riêng” để diễn tả sự cảm nhận kỳ diệu ấy qua một thứ “giác quan thiêng liêng” mà không phải ai cũng có được, như “đôi mắt tâm hồn”, “đôi tai tâm hồn”...

Như câu chuyện về đại học Stanford, vị hiệu trưởng không thể thấy được “tâm hồn” của hai vợ chồng Leland Stanford vì chiếc áo vải lạnh sọc và bộ com-lê đã sòn chỉ mà họ mặc đã làm tối mắt vị hiệu trưởng thông minh ấy.

Vấn đề không phải là vì vị hiệu trưởng không có thời giờ để tiếp khách, mà vì khách chỉ là những người trông nghèo nàn thiếu học, không có lợi gì khi bỏ công sức và thời gian để trò chuyện với họ.

*Ai đó có vai trò quan trọng như ông ta thì rõ ràng là không có thời gian để tiếp họ, thế nhưng ông **ghét cay ghét đắng** chiếc áo vải lạnh sọc và bộ com-lê đã sòn chỉ cũ phủ đầy bừa bãi căn phòng ở phía ngoài của ông ta.*

Trong ánh mắt phàm phu, biết bao điều còn mờ tối. Lòng kiêu căng tự phụ, chận lối biết bao người. Nhiều khi ta không nhận ra được “viên ngọc tâm hồn” ở tha nhân, vì ta quá vội vã, ta tự cho là mình đã thông suốt tất cả. Giống như nhiều thầy tu tự cho mình là thánh, nên nhìn ai cũng là những kẻ tội đồ.

Chắc các bạn đã biết câu chuyện “Ngọc bích họ Hòa”:

Nước Sở, có người họ Hòa, được một hòn ngọc ở trong núi, đem dâng vua Lê Vương. Vua sai thợ ngọc xem. Thợ ngọc nói: “Đá, không phải ngọc”. Vua cho người họ Hòa là nói dối, sai chặt chân trái.

Đến khi vua Vũ Vương nói ngôi, người họ Hòa lại đem ngọc ấy dâng. Vua sai thợ ngọc xem. Thợ ngọc nói: “Đá, không phải ngọc”. Vua lại cho họ Hòa là nói dối, sai chặt nốt chân phải.

Đến khi vua Văn Vương lên ngôi, người họ Hòa ôm hòn ngọc, khóc ở chân núi Sở Sơn suốt ba ngày ba đêm đến chảy máu mắt ra. Vua thấy thế, sai người đến hỏi. Người họ Hòa thưa: “Tôi khóc không phải là thương hại cho chân tôi bị chặt, chỉ thương về nỗi ngọc mà cho là đá, nói thật mà cho là nói dối”. Vua bèn cho người xem lại cho rõ kỹ, thì quả nhiên là ngọc thật, mới đặt tên gọi là “Ngọc bích họ Hòa” (Hàn Phi Tử).

Nhìn người

Có câu: “*Con cáo nó tưởng ai cũng ăn gà như nó*”. Vị hiệu trưởng trong câu chuyện không ngờ trong những con người “nghèo nàn” thế kia lại có thể chứa một “kho tàng” như thế ! Đúng là “ngọc trong đá” ! Đối với những con người kia, có thể việc làm của họ chỉ là chuyện “bình thường”, nhưng với vị hiệu trưởng, đó lại là chuyện “phi thường” vì lòng ông quá “tâm thương”. Vị hiệu trưởng ! Ngạc nhiên chưa !? Và ngạc nhiên trong sự thẹn thùng.

Khuôn mặt của vị hiệu trưởng thụt ra đây bói rồi và lúng túng.

Vị hiệu trưởng đã để vượt mặt một cơ hội lớn để phát triển hơn nữa cho đại học Harvard, nhưng nỗi đau không phải là sự mất mát mà là sự tủi nhục trong tâm hồn. Khi vị hiệu trưởng thấy mình quá lớn lại là lúc nhận ra mình quá nhỏ, và bài học hôm nay không phải đến từ bậc quân sư, mà chỉ là từ những con người xem ra thật bình dị.

Còn sống ngày nào đừng đoán người qua vẻ mặt. (La Fontaine)

Nào, ta hãy thận trọng. Khi “nhìn người” để rồi phê phán và ứng xử, có khi chính lúc ấy lại là lúc ta để lộ nguyên hình “tâm hồn đầy rong rêu” của ta.

Họ - những người ta đang tiếp xúc - là những kẻ quá bé mọn hay vì lòng ta quá hẹp hòi. Họ là những người quá vụng về hay vì lòng ta quá đòi hỏi. Họ là những người quá thấp hay vì lòng ta quá kiêu căng. Họ là những người quá tội lỗi hay vì ta tự phong mình là thánh nhân...

Và ta nhìn người, nhìn đời, không vừa ý ta. Không vừa ý ta vì không có lợi gì cho ta. Không “vì ta, cho ta”. Khi ta muốn tom góp lại là lúc ta đánh mất tất cả.

Biết bao điều tốt đẹp đến với ta, nhưng ta đã từ chối vì ta không nhận ra được điều quý giá tiềm ẩn, những điều mà chỉ có “đôi mắt tâm hồn” ta mới thấy được.

Nếu bạn cảm thấy sao đời mình u ám quá, thử coi lại xem cánh cửa sổ tâm hồn mình thật đã có lau kỹ chưa (La Rochefoucauld)

Không biết tác giả

Chuyển tới: **Nguyễn Thanh Bình**